

Analýza vplyvov na životné prostredie

V prípade, že je predkladaný materiál posudzovaný podľa Zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (EIA/SEA), tak nie je nutné vyplňať túto analýzu. Proces EIA/SEA nahrádza Analýzu vplyvov na životné prostredie podľa Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. Túto informáciu je potrebné uviesť v Doložke vybraných vplyvov a v Poznámkach uviesť odkaz na proces. Pred predložením do PPK je však nutné mať Záverečné stanovisko z EIA/SEA procesu.

5.1 Ktoré zložky životného prostredia (najmä klimatickú zmenu, ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy) budú predkladaným materiálom ovplyvnené, a aký bude ich vplyv?

Návrhy opatrení, ktoré sú zapracované v predkladanej novele, vychádzajú z požiadaviek v záujme efektívnejšej implementácie Režimov v záujme klímy, životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat (eko-schém) s plánovanou implementáciou od roku 2024. Požiadavky na modifikáciu podpory formou celofarmovej eko-schémy boli predložené jednotlivými zástupcami pracovnej skupiny, ktorú tvoril okrem zástupcov MPRV SR, poľnohospodárskych samospráv aj zástupca MŽP SR a environmentálnych organizácií.

Predkladané opatrenia reagujú na implementačné ťažkosti v súvislosti s podporou formou celofarmovej eko-schémy v roku 2023, pričom neznižujú ich environmentálne ambície. Preto neočakávame negatívne vplyvy v súvislosti s klimatickou zmenou, ovzduším, vodou, horninami, pôdou a organizmami.

Predmetom environmentálneho vplyvu, môžu byť zmenené podmienky pre odstraňovanie inváznych nepôvodných druhov rastlín, resp. húževnatých burín na neproduktívnych prvkoch (úhor s porastom, biopásky, plochy vysiate zmesami pre opeľovače), ktoré negatívne ovplyvňovali hospodárenie na ornej pôde.

Aktuálne plošné zapojenie do podpory formou celofarmovej eko-schémy na národnej úrovni je podľa predbežných údajov 85,6 %, úroveň tohto zapojenia ohrozuje rozsiahly výskyt inváznych nepôvodných druhov rastlín a húževnatých burín, ktorých odstraňovanie bolo v súčasnosti v platnej legislatíve prísne nastavené, s cieľom ochrany biodiverzity, no v dôsledku vysokých zrážok na veľkej časti neproduktívnych plôch vznikli súvislé porasty burín. Výsledkom bolo, že v dôsledku nemožnosti zásahu na biopásoch založených ako úhor, či zmesou pre opeľovače, porasty burín potlačili cieľové rastlinstvo, keďže kosenie týchto plôch bolo možné až od 1.8. v prípade úhora s porastom, či po 30.9. v prípade plôch vysiatych zmesami pre opeľovače.

Vzniknutá situácia, preto odrádza poľnohospodárske podniky od účasti v podpore formou celofarmovej eko-schémy. Vzhľadom k očakávanému prínosu celofarmovej eko-schémy môže byť vystupovanie poľnohospodárskych podnikov z tejto podpory zmarením doterajších prínosov. (SOS/BirdLife Slovensko na základe predbežných dát zistilo niekoľkonásobne vyššiu početnosť vtáctva v biopásoch ako mimo nich).

Nakoľko v posledných rokoch aj vplyvom klimatických zmien nedochádza k prirodzenému poklesu populácií hraboša poľného, spôsobovanie škôd hrabošmi sa nezastavuje ani počas zimného obdobia a škody na ozimných plodinách (ozimné obilniny a repka ozimná), ako aj na viacročných krmovinách permanentne pretrvávajú a majú významné ekonomické dopady. Na základe aktuálneho monitoringu môžeme konštatovať, že početnosť hraboša poľného je veľmi vysoká, čo indikuje nástup druhu do gradačného maxima. Kulmináciu početnosti druhu očakávame vo vegetačnom období roku 2024, pričom už v roku 2023 vo viacerých územiach spôsobila gradácia hrabošov nemalé výpadky na produkcii (na niektorých farmách na ploche vyššej ako 80%). V priebehu nami realizovaného monitoringu (2014 – 2023) sme zaznamenali tri populačné kulminácie počas charakteristických gradačných cyklov hraboša poľného.

V roku 2024 sa preto u niektorých poľnohospodárskych podnikov očakávajú výpadky v produkcii presahujúce desiatky percent. Hraboše poľné pritom po žatve používajú neproduktívne plochy (ale aj okolia ciest, železníc a pod.) ako úkryt, do ktorého sa siahnu z okolitej ornej pôdy. Uvedené znenie nariadenia nemá za cieľ umožniť celoplošné rozsiahle používanie rodenticídov. Bude možné len v rokoch s gradáciou hraboša poľného a po zistení veľmi silného výskytu hrabošov poľných Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym v Bratislave (ďalej len „kontrolný ústav“). Aplikácia rodenticídov bude možná len na parcelách, kde početnosť hrabošov prekročí limit

uvedený v schválenej metodike kontrolného ústavu. V prípade chránených území musí dať súhlasné stanovisko k aplikácii rodenticidov aj organizácia ochrany prírody a krajiny (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, resp. správa národného parku). Takýto postup zabezpečí zníženie početnosti hrabošov lokálne (bodovo) v najviac postihnutých lokalitách, bude cielený iba na plochy, kde existuje dôvodné riziko vzniku veľkých škôd na úrode. Na chemickú ochranu poľných plodín proti hrabošovi poľnému sú v Slovenskej republike autorizované len prípravky na báze fosfidu zinočnatého. Použitie iných rodenticídnych biocídnych prípravkov, napr. na báze warfarínov, resp. superwarfarínov (bromadiolone, brodifacoum, difenacoum, chlorophacinone, difethialone a i.) alebo iných účinných látok je v poľných podmienkach prísne zakázané.

Zmena polohy biopásu po 1. septembri povedie k vyššej flexibilitě poľnohospodárskych podnikov pri zakladaní ozimín, pričom v čase rozorania biopásu je nutné, aby bol nový biopás už založený. Delená plocha dielu pôdneho bloku bude celoročne. Takáto zmena nebude znamenať zníženie dopadu pre biodiverzitu, keďže diel pôdneho bloku ostane po zrušení jedného biopásu naďalej rozdelený novým biopásom, len v inej polohe resp. na inej ploche toho istého dielu pôdneho bloku. Očakávame, že k presunom bude dochádzať len okrajovo na malom počte biopásov, keďže tieto presuny znamenajú zvýšené náklady pre poľnohospodárske podniky. Presun bude dopadom na biodiverzitu podobný s obnovou biopásov (aj bez zmeny polohy), ktorá sa raz za niekoľko rokov musí zrealizovať obnovou, pre účely druhového zloženia, keďže niektoré druhy rastlín na biopásoch postupom času začnú miznúť v dôsledku šírenia burín.

Maximálna výmera dielu pôdneho bloku môže mierne prekročiť hranicu 20 ha v chránených územiach a 50 ha mimo chránených území. Maximálny rozmer súvislej ornej pôdy bude 51,5 ha, resp. 20,70 ha v chránenom území. Úpravou sa len koriguje spôsob delenia pri použití dlhých biopásov tak, aby nedochádzalo k veľkej chybovosti, ktorá v dôsledku toho môže poľnohospodárske podniky odradiť od opakovanej účasti v celofarmovej eko-schéme. Táto úprava nezhorší environmentálne ambície celofarmovej eko-schémy, nakoľko nepredpokladáme menší počet vytvorených biopásov, ale skôr zotrvanie poľnohospodárskych podnikov i v podpore formou celofarmovej eko-schémy v roku 2024 a zvýšenie záujmu poľnohospodárskych podnikov, ktoré sa do celofarmovej eko-schémy v roku 2023 nezapojili.

Podľa súčasných podmienok sa môže prvé kosenie biopásu uskutočniť od 23.6., druhé kosenie najskôr dva mesiace po prvom. Biopás kosený po 31.07. bude mať váhový faktor 1,5. Kosenie po tomto termíne vedie k zvýšeniu biodiverzity, avšak zvyšuje náklady obhospodarovania ornej pôdy, preto chceme zvýšiť motiváciu poľnohospodárskych podnikov k neskoršiemu koseniu zvýšením váhového faktora z 1 na 1,5.

V rámci zlepšenia životných podmienok dojníc podporou pastevného chovu umožníme poľnohospodárskym podnikom zapojiť časť chovu do podpory na zlepšenie životných podmienok zvierat podporou pastevného chovu a časť chovu do podpory zlepšenia podmienok ustajnenia dojníc intervencie II. piliera. Týmto opatrením zvyšujeme množstvo dojníc s pasienkovým chovom, ktorý prospieva biodiverzite a zdraviu zvierat.

5.1.1 Vplyvy na ovzdušie: žiadne

5.1.2 Vplyvy na vodu vrátane odpadových vôd: žiadne

5.1.3 Vplyvy na pôdu a horninové prostredie: pozitívny vplyv

Zvýšilo sa druhové zloženie slamy pre postup zlepšenia štruktúry ornej pôdy aplikáciou slamy. Očakávame vyššiu zapojenosť poľnohospodárskych podnikov do podpory formou celofarmovej eko-schémy, a tým aj zvýšené množstvo plôch s pozitívnym vplyvom na ornú pôdu.

5.1.4 Vplyvy na organizmy: viď. bod 5.1

5.1.5 Vplyvy na odpady: žiadne

5.2 Bude mať predkladaný materiál vplyv na chránené územia a ak áno, aký?

V prípade, že do plochy ornej pôdy zasahuje chránené vtáčie územie alebo územie európskeho významu, návrh predkladanej novely umožňuje deliť biopásom na 20 ha iba plochu, ktorá sa nachádza iba v chránenom vtáčom území alebo v území európskeho významu. Zvyšnú časť dielu pôdneho bloku, ktorého časť sa nenachádza v chránenom vtáčom území alebo v území európskeho významu,

stačí deliť biopásom na 50 ha. I naďalej platí, že chránené územie je súvislá plocha ornej pôdy prijímateľa v jednom diele pôdneho bloku, ktorej najmenej 5 % alebo 0,5 ha výmery sa nachádza v chránenom vtáčom území alebo v území európskeho významu (t. j. územia Natura 2000). Ak napríklad diel pôdneho bloku má 50 ha a do chráneného územia zasahuje len 19 ha, diel pôdneho bloku nie je potrebné deliť. Ak však diel pôdneho bloku má napríklad 55 ha, z toho 15 ha je v chránenom území a 40 ha mimo chráneného územia, je ho potrebné deliť na 50 ha. Prijímatelia podpory v chránenom území budú i naďalej musieť vykonávať prísnejšie podmienky celofarmovej eko-schémy v podobe 3,5% neproduktívnych prvkov.

5.3 Bude mať predkladaný materiál vplyv na zmenu klímy a ak áno, aký? (typ, veľkosť a rozsah vplyvu).

Očakávame vyššiu zapojenosť poľnohospodárskych podnikov do podpory formou celofarmovej eko-schémy, kde sa vytvárajú opatrenia pozitívne vo vzťahu k sekvenciacii uhlíka. Sú to opatrenia vytvárania neproduktívnych plôch na ornej pôde nad rámec kondicionality, postupy pre zlepšenie štruktúry ornej pôdy, podmienky pre zvýšenie pasienkového chovu zvierat a podobne.

5.4 Bude mať predkladaný materiál vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice? (ktoré zložky a ako budú najviac ovplyvnené)?

Nepredpokladajú sa vplyvy presahujúce štátne hranice.

5.5 Aké opatrenia budú prijaté na zmiernenie negatívneho vplyvu na životné prostredie?

Nepredpokladá sa negatívny vplyv na životné prostredie.